

УДК 811: 378

А.А. Махиня

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ АСПІРАНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Навчання іноземних мов є невід'ємною складовою загальноосвітньої підготовки спеціалістів та науковців в сучасних вищих навчальних закладах України, оскільки знання іноземних мов відкриває широкий доступ до джерел наукової інформації, надає можливість ознайомлення з досягненнями світової науки та новинками технічного прогресу.

Основною метою вивчення іноземної мови аспірантами всіх спеціальностей є досягнення практичного оволодіння цією мовою для її використання в науковій роботі. Значне місце надається вмінню вільно читати оригінальну літературу на іноземній мові у відповідній галузі знань.

Досягнення цієї мети можливе лише завдяки подальшій інтенсифікації навчального процесу, підвищення його ефективності та якості. Пошук в цьому напрямку спрямовано на більш раціональну організацію навчання та цільовий підбір навчального матеріалу.

Відомо, що в основі цілеспрямованого і організованого процесу навчання лежать програми з відповідних дисциплін, що є нормативними документами, фіксуючими цілі, завдання та зміст навчального предмета та направляючими діяльність викладача та студента, на основі яких потім створюються підручники та навчальні посібники.

Значення підручника в оптимізації навчального процесу необхідно особливо підкреслити, тому що підручник є не лише посібником для учня, але й дуже важливим методичним посібником для вчителя, ядром, своєрідним сценарієм навчального процесу.

Функції підручника – інформаційна, трансформаційна, систематизуюча, функція закріплення, самоконтролю та самоосвіти, інтегруюча, координуюча та виховна – реалізуються з урахуванням конкретного предмета викладання, типу навчального закладу, мети навчання, психофізіологічних вікових особливостей учнів та соціально-психологічних факторів.

В основі створення такого підручника з іноземної мови для студентів повинен лежати науково обґрунтований відбір мовного матеріалу, його відповідна інтерпретація та організація і підбір текстів, що складають основу будь-якого підручника.

Необхідно врахувати, що існують такі навчальні курси, де підручники не є центром навчального процесу. Зокрема, це стосується навчання аспірантів та здобувачів іноземної мови для складання кандидатських іспитів. Складність

ситуації полягає в різноманітності спеціальностей та в різниці рівня володіння мовою (за рахунок різної кількості годин на його вивчення в гуманітарних, технічних, сільськогосподарських вищих навчальних закладах, значної різниці в термінах закінчення вузу на початок навчання за програмою кандидатського іспиту і т.д.) Тому, прагнучи до систематичного, організованого і керованого навчального процесу, викладачеві, що працює з аспірантами і науковцями за програмою кандидатського іспиту, необхідно створювати для кожної конкретної групи свій власний підручник. Тому, для підвищення ефективності і якості викладання в даних конкретних умовах ставляться надзвичайно високі вимоги до викладача, до його особистих та професійних якостей.

Хотілося б, щоб викладач в процесі навчання орієнтував дорослу аудиторію (студентів, аспірантів, науковців, спеціалістів з вищою освітою) не на просте збільшення інформації, яку необхідно засвоїти, а на те, щоб “навчити вчитися”, виховати у своєї аудиторії стійку потребу в безперервному навчання та самонавчанні, оскільки навчити вільному читанню оригінальної наукової літератури будь-якого жанру і не лише по своїй вузькій спеціальності можна тільки за принципом усвідомлення, активності і зацікавленості. Отже, необхідно, розвинувши у учнів основні граматичні та лексичні навички, створити базу для вдосконалення цих навичок шляхом самонавчання, одним з основних елементів якого є розвиток у учнів навичок самоконтролю та самокорекції, які повинні напрацьовуватися в процесі навчання під керівництвом викладача.

Необхідно відмітити ще один впливовий момент: викладач повинен направити учня на творчий підхід до вирішення завдань, що виникають в процесі читання, а тим паче, перекладу. Для здійснення професійного перекладу необхідно не лише збільшення мовних знань, але й підключення інтуїтивних та емоційних факторів, без яких творчий процес – неможливий.

На завершення хотілося б підкреслити, що взаємодія “вчитель-учень” при навчанні аспірантів та науковців (і, в певній мірі, студентів) набуває інших форм, ніж в студентській аудиторії. Ця взаємодія спонукає до більш високої вимогливості викладача до себе, до його готовності до конструктивного сприйняття критичного ставлення з боку аудиторії. Необхідно також врахувати вплив на навчальну діяльність професійно-особистих факторів та стереотипів поведінки слухачів дорослої аудиторії: прагнення до максимальної чіткості та логічності у формулюванні завдань та шляхах їх вирішення, прагнення до аргументованого захисту своєї позиції і розгорнутої полеміки у випадку заперечення і критики, визнання переваги письмових джерел над усною інформацією і т.п.

Тільки врахування всіх цих факторів зробить навчальний процес результативним та ефективним.

Література:

1. Петрова Т.І., Щукіна Е.І., Махия А.А. Програма аспірантського курсу з іноземних мов. – Київ, КНУБА, 2008.
2. Троянская Е.С. Обучение чтению научной литературы. - Москва, «Наука», 1989.
3. Багрова А.Я. Проблемы обучения чтению на иностранном языке в неязыковом вузе. Вопросы обучения чтению на иностранном языке в неязыковом вузе. – М. 1981.
4. Цвиллинг М.Я. Специфика общественно-научного текста (к вопросу о внутрителиевой дифференциации языка науки) Разновидности и жанры научной прозы: Лингвостилистические особенности. - М. 1989.
5. Згальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Відділ сучасних мов, Страсбург. – Київ, Видавництво «Ленвіт», 2003.

Анотація

Розглянуто деякі особливості організації навчання іноземних мов аспірантів згідно з програмою аспірантського курсу та загальноєвропейськими рекомендаціями мовної освіти.

Приділяється увага значенню та функції підручника та доцільності його використання для організації навчання аспірантів.

Автором розглядаються вимоги до викладача та особливості його роботи для підвищення результативності та ефективності підготовки аспірантів з іноземних мов.

Аннотация

Рассмотрено некоторые особенности организации обучения иностранным языкам аспирантов неязыковых специальностей согласно программе аспирантского курса и общеевропейским рекомендациям языкового образования.

В статье уделяется внимание значению и функции учебника и целесообразности его использования для обучения аспирантов.

Автором рассматриваются требования к преподавателю и особенности его работы для повышения результативности и эффективности подготовки аспирантов по иностранному языку.